

ВІДГУК

офіційного опонента, професора кафедри стоматології післядипломної освіти Івано-Франківського національного медичного університету, доктора медичних наук, професора, член-кореспондента НАМН України
Рожка Миколи Михайловича на дисертаційну роботу
Рачинського Сергія Володимировича на тему: «Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги особам призовного віку в Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії у разову спеціалізовану вчену раду Державної установи «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України» за спеціальністю 221 Стоматологія в галузі знань 22 Охорона здоров'я

Ступінь актуальності обраної теми.

Актуальність теми даної роботи вкрай значуща, а її безпосереднє практичне виконання безцінне щодо стоматологічного здоров'я осіб призовного віку в Україні. Більш того, розв'язання даної проблеми, навіть не питання, як то вирішується у відповідних подібних дослідженнях, внесе неоціненний внесок у підвищення рівня обороноздатності нашого війська, шляхом збільшення часу на навчання військовій справі і зняття нанівець питання стоматологічної допомоги військовослужбовцям строкової служби за рахунок її повноцінного надання на попередньому перепризовному етапі.

Отже, зважаючи на наведене вище, питання захворюваності, ортопедичної допомоги, рівня забезпеченості, потреби та ступеня задоволеності, а також прогнозу розвитку даної патології на майбутнє, вкрай актуальні і потребують негайного науково-практичного вирішення.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Визнаючи ступінь наукового рівня даної дисертаційної роботи і опублікованих наукових робіт, слід зазначити про достатньо високий їх рівень, який базується на достатньо значній кількості обстежених осіб призовного віку, як серед міського, так і сільського населення у різних медико-географічних регіонах нашої країни з застосуванням низки епідеміологічних, клінічних, рентгенологічних, математичних і статистичних методів дослідження та поглибленим аналізом їх стоматологічного статусу і їх порівняльної характеристики.

Окрім цього, здобувачем вперше в країні проведені дослідження з визначення швидкості утворення зубощелепних аномалій і деформацій у даних осіб, пов'язаних з видаленням зубів і руйнуванням твердих тканин коронкової частини зуба та розраховано фінансову складову вимушеної, нічим не виправданої їх підготовки до ортопедичного лікування з терапевтичної, хірургічної та ортопедичної стоматології.

Що стосується питання опублікованості отриманих результатів у даній науково-практичній роботі та їх рівня, слід засвідчити про достатньо значний об'єм їх кількості і фаховості, як для дисертації на здобуття ступеня доктора філософії, а саме – 18 наукових робіт, з яких 6 статей у фахових виданнях України групи Б, 1 стаття у науковому фаховому видання України групи А, 3 статті в наукових виданнях Польщі та 7 у матеріалах науково-практичних конференцій. Отримані результати повністю були висвітлені та обговорені на науково-практичних конференціях різного рівня.

Разом із цим, здобувачем вперше встановлено окрім прямої залежності розповсюдженості основних стоматологічних ортопедичних захворювань у осіб призовного віку від медико-географічного регіону їх проживання, ще і інтенсивності їх прояву, що набуває вирішального значення при плануванні і проведенні відповідної медичної допомоги.

Автором також впевнено доведено про більш значну величину розповсюдженості і інтенсивності розвитку ортопедичної захворюваності у даної категорії населення країни у західному регіоні в порівнянні із південним.

Особливо вражають дані здобувача про економічну доцільність раннього ортопедичного лікування зруйнованої коронкової частини твердих тканин зубів та дефектів зубних рядів у даному віці, яке дозволяє суттєво знизити вартість ортопедичних, хірургічних, терапевтичних і ортодонтичних втручань на додаткову підготовку до ортопедичного лікування на 540 % – 1100 %.

І наостанок слід вказати, що наукова новизна отриманих результатів практично повністю висвітлена у кожному із розділів даної дисертаційної роботи та повністю відповідає як поставленій меті, так і запланованим завданням.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Високий ступінь отриманих автором результатів, опрацьованих наукових положень, висновків і сформульованих практичних рекомендацій базується на великій кількості обстежених осіб призовного віку, використаних у даній роботі об'єктивних методів дослідження та ретельно проведеній статистичній обробці отриманих даних, саме завдяки яким і забезпечений їхній високий ступінь обґрунтованості, вірогідності і ймовірності.

Так, у процесі проведення стоматологічних обстежень, здобувачем проведено поглиблене стоматологічне обстеження 294 осіб призовного віку в Івано-Франківській області (185 – міських і 109 – сільських), та 332 особи в Одеській (170 міських та 162 сільських) з повним відображенням у них терапевтичної, хірургічної й ортопедичної захворюваності, наданої та необхідної ортопедичної допомоги з визначенням при цьому ступеня задоволеності та прогнозу розвитку.

Слід засвідчити, що Комітетом з біоетики було визначено, що проведені дослідження не суперечать міжнародним етичним та правовим нормам Гельсінської декларації, Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицини, а також відповідних законів України.

Зважаючи на наведене вище, слід засвідчити про достатньо високий ступінь вірогідності і ймовірності опрацьованих науково-практичних положень, висновків та запропонованих практичних рекомендацій.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологічно-науковою діяльністю.

Визначаючи рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності, слід вказати, що автором даної дисертаційної роботи були залучені та освоєні найбільш адекватні у даному разі поставленій меті і запланованим завданням, наукові методи дослідження, а саме: епідеміологічні, клінічні, рентгенологічні, математичні та статистичні методи, порівняльний аналіз яких засвідчив про їх високу ступінь інформативності, сучасності, можливості використання у нашій країні та повноцінного виконання поставленого наукового завдання.

Отримані наукові положення та опрацьовані і запропоновані практичні рекомендації безумовно свідчать про високий рівень професійного оволодіння здобувачем наведених і використаних у дисертаційній роботі об'єктивних методів дослідження, що, у свою чергу, дозволяють нам стверджувати про достатньо високий рівень методологічних рішень поставленого завдання та його успішне виконання.

Оцінка змісту роботи, її завершеності в цілому.

Представлена до офіційного захисту дана дисертаційна робота оформлена, побудована і виконана у повній відповідності до основних вимог її виконання та складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, огляду літератури, розділу з опису матеріалів та використаних методів дослідження, 4-х розділів власних досліджень, аналізу та обговорення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків.

Рукопис даної дисертаційної роботи оформлено та викладено на 251 сторінках друкованого тексту, ілюстрований 40 таблицями та 15 рисунками. Список використаних джерел складає 275 джерел, з яких 240 кирилицею та 35 латиницею. При цьому глибина пошуку використаної літератури у більшості своїй складає 5-10 років.

У вступі, здобувач на підставі поглибленого літературно-інформаційного пошуку, сформульованої мети і запланованим завданням, достатньо фахово і професійно всебічно обґрунтовує мету і впевнено доводить наукову новизну і практичну цінність даної дисертаційної роботи, визначаючи тим самим високий ступінь актуальності даної теми та медико-соціальну необхідність її термінового практичного вирішення.

Окрім цього наводиться її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Окреслюється мета, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження. Приведено також основні наукові здобутки, їхня новизна та практичне значення. Наведено також особистий внесок здобувача у виконання даної роботи, її апробація, публікації, структура та обсяг.

У першому розділі «Епідеміологія стоматологічної ортопедичної захворюваності, її вторинних ускладнень та рівень надання ортопедичної допомоги населенню молодого віку та допризивників», який складається з 2-х підрозділів, здобувач достатньо фахово та поглиблено розкриває питання захворюваності, частоти виникнення дефектів зубних рядів, твердих тканин коронкової частини зубів та їх вторинних ускладнень у молоді нашої країни, допризивників та військовослужбовців строкової служби.

Окрім цього, окремо наголошується і безпосередньо акцентується увага на питаннях величини потреби, забезпеченості та рівня задоволеності даної категорії населення країни в ортопедичній допомозі.

Порівняльний аналіз представленої літературного огляду з досліджуваних питань засвідчив про високий ступінь обізнаності здобувача та його вміння критично оцінювати отриману інформацію з виваженою і всебічно обґрунтованою поставленою головною метою даного науково-практичного дослідження та відповідних спрямованих завдань до його виконання.

Зазначений розділ, а власне, як і вся дисертаційна робота, написаний високопрофесійною державною літературною мовою, загальний обсяг якого не перевищує 20 % від основної її частини.

Окрім того, слід засвідчити про наявність 1-ї статті за даними літературного огляду.

У 2-му розділі «Об'єкти і методи дослідження» наведено виключно по меті і поставленим завданням, основні об'єктивні методи дослідження, які були виконані у даній роботі, порівняльний аналіз яких засвідчив, що їх адекватність, високий ступінь інформативності, можливості використання у нашій країні, безпосереднє застосування яких власне і дозволило отримати автору дисертації найбільш вірогідні й ймовірні результати.

У 3-му розділі «Захворюваність, анатомо-топографічна структура, стан надання, ступінь задоволеності, характеристика забезпеченості та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку західного регіону України», здобувачем, на підставі поглиблених клінічних оглядів 294 осіб призовного віку до 20 років міського і сільського населення Івано-Франківської області, виявлена достатньо висока величина розповсюдженості та інтенсивності розвитку ортопедичної захворюваності у даних осіб, особливо серед сільського населення, яка у 2,0 та 2,3 рази відповідно вище, ніж у міського.

Окрім цього, отримані достатньо вагомі наукові дані про структуру захворюваності у залежності від виду щелеп та класу дефектів зубних рядів, їх топографію та акцентовано увагу про вкрай незадовільний стан надання ортопедичної допомоги і вельми низький рівень їх задоволеності по окремим видам зубних протезів.

І наостанок, аналізуючи отримані дані, автор приходять до невтішного прогнозу зазначених вище показників при існуючій на даний час системи організації ортопедичної допомоги даної категорії населення країни.

Приємно засвідчити, що за даними цього розділу опубліковано 8 наукових робіт, з яких 6 статей та 2 тези.

У 4-му розділі аналогічні дослідження проводяться з чоловіками призовного віку південного регіону нашої країни, де здобувач за даними стоматологічних оглядів 332 осіб чоловічої статі до 20 років, з яких 170 міського і 162 сільського населення, наголошує про практичну відсутність суттєвої різниці між показниками розповсюдженості ортопедичної захворюваності між ними, у той час як кількість дефектів зубних рядів та зубів,

які потребують ортопедичного лікування у сільського населення значно більша, ніж у міського. Як на нас, встановлене автором положення вельми важливе і значуще, як з наукової, так і практичної точки зору, яке яскраво свідчить про більш важливе значення показника інтенсивності ортопедичної захворюваності ніж її поширеності, не дивлячись на її також суттєву значимість, особливо у питаннях планування відповідного обсягу допомоги.

За результатами дослідження у даному розділі опубліковано 2 наукові статті.

5-й розділ присвячено порівняльній характеристиці захворюваності, стану ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку у західному та в південному регіонах України. Згідно отриманих даних, здобувачем достатньо обґрунтовано доведено про різну величину її розповсюдженості та інтенсивності розвитку і прояву у західному та південному регіонах нашої держави, як серед міського, так і серед сільського населення. Разом з тим суттєвої різниці в анатомо-топографічній структурі дефектів зубних рядів, зубів з ураженням твердих тканин, які потребують ортопедичного лікування, класів дефектів зубних рядів, рівня задоволеності, по основним видам зубних протезів та негативного прогнозу розвитку даних показників немає. Виходячи з цього, здобувач наголошує на необхідності диференційного підходу щодо питань організації та проведення ортопедичної допомоги даній категорії населення у нашій країні.

За отриманими результатами дослідження у даному розділі опубліковано 5 наукових робіт, з яких 3 статті та 2 тези.

Окремо слід відмітити і акцентувати увагу на 6-му розділі даної дисертаційної роботи. Чому? Справа в тому, що у подібному плані, а саме – вирішення медичної необхідності і економічної доцільності раннього ортопедичного лікування часткових дефектів зубних рядів і зруйнованої коронкової частини зубів у молодому віці, ніхто із дослідників не займався, надаючи їм тим самим піонерський статус.

Автором впевнено доведено, що, нехтуючи раннім ортопедичним лікуванням, у подальшому вартість комплексу стоматологічних ортопедичних послуг збільшується у 5,3 – 11,1 рази у порівнянні з його застосуванням як

такого, вже не кажучи про вимушені, нічим не виправдані трудові витрати лікарів-стоматологів усіх спеціальностей.

Окрім того, автором використовувалась достатньо оригінальна власна методика вивчення швидкості утворення зубощелепних аномалій у динаміці та часі. На нашу думку, подібні дослідження можуть бути використані особливо у дітей шкільного віку.

За даними розділу здобувачем опублікована 1 наукова робота.

У розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» здобувачем наведено загальний підсумок отриманих основних результатів проведених досліджень. Проведено порівняльний аналіз із подібними аналогами, надано критичну оцінку причин розвитку та безпосередньо практичні шляхи реального надання ортопедичного лікування чоловікам призовного віку у нашій країні.

Висновки і практичні рекомендації повністю витікають із отриманих результатів, всебічно обґрунтовані та найбільш вірогідні. Особливо вражає перелік практичних рекомендацій, медико-правове впровадження яких дійсно підніме надання ортопедичної допомоги на більш якісно новий рівень і зніме ряд невирішених на даний час питань, як таких.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці.

Отримані й опрацьовані результати даної дисертаційної роботи, згідно з представленими актами впровадження, використовуються в цілому ряді вищих навчальних медичних закладах України на кафедрах ортопедичної стоматології у якості лекційного матеріалу, що безпосередньо свідчить про високий ступінь наукової новизни та практичної цінності для теоретичної та практичної стоматології.

Окрім цього, вони можуть служити базовим матеріалом для подання в комітет Верховної Ради для вирішення державних питань і заходів щодо докорінного реформування самої системи організації й планування ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку, з врахуванням питань пільгового ортопедичного лікування.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, питання до здобувача.

В процесі рецензування даної дисертаційної роботи по суті проведених досліджень і отриманих результатів, принципових зауважень немає.

Разом з тим, в ході рецензування виникли деякі питання дискусійного плану, а саме:

1. Скажіть, будь ласка, окрім невдалої форми організації надання ортопедичної допомоги чоловікам призовного віку, які ще є причини високої величини ортопедичної захворюваності у даної категорії населення країни?
2. Згідно з отриманими Вами даними по деяким видам зубних протезів у деяких осіб спостерігалась практично нульова задоволеність ними, до чого таке положення призведе у майбутньому?
3. Яким чином Ви збираєтесь впроваджувати опрацьовані Вами результати безпосередньо в практичну охорони здоров'я, окрім лекційного матеріалу на кафедрах ортопедичної стоматології?

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Наукова новизна та унікальність дисертаційної роботи Рачинського Сергія Володимировича станом на день перевірки складає 93 %.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Рачинського Сергія Володимировича на тему: «Стан захворюваності та прогноз розвитку стоматологічної ортопедичної допомоги особам призовного віку в Україні», виконана під керівництвом доктора медичних наук, професора, член-кореспондента НАМН України, Шнайдера С.А. та подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія, є завершеною, самостійно виконаною науково-дослідною роботою, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Дана науково-практична робота виконана на сучасному методичному рівні і за актуальністю теми, за обсягом виконаного дослідження та отриманих результатів, їх вірогідністю, ймовірністю висновків та запропонованих практичних рекомендацій, науковою новизною, науково-практичним та теоретичним значенням, цілком відповідає основним вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 221 Стоматологія.

Офіційний опонент:

професор кафедри стоматології

післядипломної освіти

Івано-Франківського національного

медичного університету,

доктор медичних наук, професор,

член-кореспондент НАМН України

Микола РОЖКО

